

SLUŽEBNÍ PŘÍPRAVA

VOJÁKŮ Z POVOLÁNÍ

Služební příprava vojáků z povolání — je příprava v průběhu jejich vojenské služby při výkonu funkce, příprava organizovaná ve služební době. Je důležitou součástí pracovní náplně generálů, důstojníků a praporčíků a její úroveň významnou měrou ovlivňuje celkovou připravenost armády. Na vědomostech, dovednostech a schopnostech velitelů a štábů je přímo závislá veškerá bojová činnost vojsk — tedy i očekávaný úspěch v případném ozbrojeném střetnutí.

Z tohoto důvodu budeme věnovat obsahu a metodám této přípravy neustálou pozornost. Přitom budeme využívat nejen výsledků rozvoje operačního umění a taktiky a dalších odborně vojenských disciplín, ale i výsledků dalších vědeckých bádání, především v oblastech vědeckého řízení, kybernetiky, pedagogiky, psychologie a sociologie.

Jde o to, jak dosavadní empirické a intuitivní metody, práci systémem odhadů a dohadů, vyvozování obecných závěrů z jednotlivých nahodilých zkušeností a subjektivní názory nahradit exaktnějšími a prokazatelnějšími metodami postupně tak, aby se staly základem řešení v dané oblasti. Je třeba získat odvahu k průkaz-

né analýze a syntéze, ke vzdělané a odborné práci za pomoci matematického aparátu, zejména statistiky a operačního výzkumu. Využitím sociologických metod, skutečně dlouhodobým vyhodnocováním a srovnáváním výsledků používané metody a stanoveného obsahu přípravy vojáků z povolání, využitím všech známých a odpovídajících metodických a teoretických prostředků příbuzných oblastí a jejich integrací můžeme zvědečtit daný obor.

Můžeme konstatovat, že výzkumná a teoretická práce — zejména v oblasti operační a taktické přípravy vojáků z povolání — je již na hranici možností, daných objektivními současnými podmínkami. Mezi ně patří rozsah funkčních povinností pracovníků příslušných složek štábů, z nich vyplývající časové možnosti, jejich technické vybavení a v neposlední řadě i příslušné vzdělání v potřebných specializacích.

Vím, že za daných podmínek jsme udělali hodně a bylo by chybou dosavadní výsledky podceňovat. Vznikly některé analytické práce, které rozebírají dílčí problémy služební přípravy vojáků z povolání (tato je již dlouhodobě součástí celoar-
mádního plánu vojenskovědecké práce a

znova se objevila i v akčním programu MNO v roce 1968). I vojenský odborný tisk se touto problematikou několikrát zabýval. V loňském roce vznikly i kolektivní studie o systému přípravy vojáků z povolání v řídicích orgánech a o přípravě na taktických stupních. Úspěšný experiment v novém systému služební přípravy důstojníků svazku proběhl v minulém roce (uveřejněno v Bojové přípravě, Sborník SOBP).

Odpovědní pracovníci, kteří se na jednotlivých stupních velení zabývají služební přípravou vojáků z povolání, nejsou schopni ji systematicky vyhodnocovat a perspektivně a koncepčně řešit. Je to přirozené, protože tito lidé současně zpracovávají veškeré podklady pro služební přípravu. Tento úkol plně vyčerpává jejich pracovní kapacitu a nutí je řešit především běžné operativní problémy. Ze zkušenosti vím, že byla snaha řešit teoreticky tento problém v pracovních týmech. Ani toto řešení nebylo nejšťastnější, a to hlavně pro dočasnost práce těchto týmů a nezávaznost příslušníků těchto kolektivů.

Čím později budeme řešit tento problém, tím později budeme moci realizovat výsledky skutečného vědeckého bádání. Vždyť nejdříve bude nutné vyřešit i takové otázky, jako např. **co centrálně zjišťovat, jakým způsobem evidovat, statisticky srovnávat, co a jak měřit, jak modelovat jednotlivé prvky systému služební přípravy a systém jako celek.**

Současná složitost služební přípravy vyplývá i z naprosté nejednotné úrovně ve všeobecném vzdělání vojáků z povolání a z takřka již nepřehledného dosavadního systému jejich odborné přípravy ve vojenských školách. Tyto stavební kameny, které tvoří základ, na němž máme budovat služební přípravu, jsou tak rozdílného charakteru, že je musíme brát v úvahu při principiálním řešení způsobu a obsahu služební přípravy. S tím budeme počítat až do doby, kdy většina vojáků z povolání bude mít stejnorodou školní základnu pro výkon svých funkcí. Navíc do dnešního

dne není ustálen, definován a přesně vymezen ani pojmový aparát. Úkolů je tedy mnoho.

Systém vojenské přípravy byl vždy důkladnější, promyšlenější a cílevědomější než podobná příprava v kterémkoli civilním povolání. To vyplývá z charakteru samotné vojenské služby v míru — jako školy a přípravy pro případné válečné použití. Nyní však průběžná příprava kádrů v některých civilních odvětvích nejen v zahraničí, ale i u nás dosahuje vysoké úrovně. Už to by mělo být pobídkou pro vojenský systém k usilovné práci v této oblasti.

Nejde ovšem o jednoduchou záležitost. Již první příznaky modernějšího přístupu ke služební přípravě vojáků z povolání signalizují, že jejím zkvalitněním bude vznikat **tlak na kádrové, materiální a finanční fondy**, bez jejichž uvolnění by jakákoli reforma zřejmě byla jen přístipkařením, přičemž bychom nedosáhli ani kvantitativní ani kvalitativní změny

Kádrové řešení naráží na velkou překážku. Máme-li problém řešit skutečně na vědeckém základě, musíme k tomu uvolnit skutečně vědecky fundované kádry. Tzn. vytvořit pracoviště, kde zkušení lidé z praxe a přitom teoreticky vzdělaní se spojí s odborníky — především s pedagogy, psychology a sociology. Tito by pak (jejich jediná a stálá pracovní náplň) studovali systém služební přípravy vojáků z povolání v návaznosti na školní přípravě i mimoškolní přípravu. Měli by za úkol dlouhodobě vyhodnocovat výsledky této přípravy, statisticky zkoumat její obsah i metody, srovnávat požadavky na školení a druhy přípravy s možnostmi praktického uplatnění a na základě toho odpovědně navrhnout příslušným funkčním orgánům — jak zaměřit obsah a jak metodicky ovlivňovat všechny druhy služební přípravy všech kategorií vojáků z povolání

Samozřejmě musí znát cíle této přípravy a navrhnout podle toho volbu optimálních prostředků k jejímu zabezpečení.

Trvalé vyčlenění má význam pro zachování kontinuity, umožnění dlouhodobého sběru údajů a jejich srovnávání, možnost reagovat na neustálý vývoj a prohlubující se pohled na daný problém. Jde i o to, vytvořit stabilní regulátor studia systému.

Tím nechci vyčerpat funkční náplň navrhovaného pracoviště — uvádím jen hlavní myšlenky. Zde chci také připomenout, že dosti kritizujeme systém přípravy důstojníků, ale ten je na nesrovnatelně vyšší úrovni oproti služební přípravě praporčíků, kteří přece také patří do sboru vojáků z povolání. Proto i způsob služební přípravy praporčíků měli bychom řešit odpovídajícím způsobem a na principech korespondujících s podmínkami předběžného vzdělání a potřebami služebního zařazení praporčíků.

V článku jsem chtěl upozornit na to, že je vážný stav v oblasti zkoumání systému přípravy vojáků z povolání, naznačit možný způsob řešení tohoto stavu a vyvolat reakci v myšlení a snad i v písemném vyjádření v odborném tisku. Je pochopitelné, že i současný stav může zůstat zachován (řízení, obsah i metodika). Bude však vyvolávat stále silnější kritiku školených i školitelů a co je nejdůležitější, nebude zcela odpovídat potřebám válečnického a mírového zařazení vojáků z povolání. Vždyť již současné hlasy, upozorňující na opakování témat, zařazování látky nepotřebné pro jakoukoli praktickou činnost a na primitivnost metodických postupů, dostatečně varují.

Nevidím však všechno černě. I dosavadní systém přináší jisté výsledky a je užitečný. Bude pravděpodobně užitečný i v několika dalších letech. Ovšem koncepční činnost vyžaduje čas. Chceme-li pracovat na podkladě exaktních metod, musíme mít včas podklady. Proto se domnívám, že nový způsob služební přípravy vojáků z povolání měli bychom řešit co nejdříve.

Je jasné, že samostatná příprava je neoddělitelnou částí vzdělávacího procesu, který je nepřetržitý. Realizace samostatného studia však naráží na mnohá úskalí a nakonec se téměř vždy, až na výjimečné případy roztříští. Hledáme motivaci této činnosti, která by zavazovala a byla přitažlivá zároveň, která by z nucené činnosti udělala činnost dobrovolnou a uvědomělou nebo aspoň žádoucí. Ani při řešení tohoto problému nelze pracovat amatérským způsobem a diletantsky.

Jak jsem uvedl, jde o široký záběr problémů, které čekají na řešení, a to ne tím způsobem, že na ně budeme ukazovat, že je budeme deklarativně při různých příležitostech uvádět nebo že dosavadní metody budeme nazývat ozdobnými epitety, která by jim měla dodat zdání vědeckosti.